

EUROPA SI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

Mensile. Spedizione abb. postale Gruppo III 70% - 00187 Roma, Foro Traiano I/A, Tel.(06)679.77.85

Hiroşima, Hiroşima, dar Dresda ?

de N. BACIU

Toată lumea cunoaşte tragedia oraşului Hiroşima (şi Nagasaki) când, în dimineaţa zilei de 6 august 1945, aviaţia Statelor Unite a aruncat prima bombă atomică, dar nimeni, în afară de câţiva istorici, nu cunoaşte tragedia oraşului german Dresda, bombardat de o flotă anglo-americană, în zilele de 13 şi 14 februarie 1945.

După statisticile oficiale, bomba atomică de la Hiroşima a făcut 83.793 de morţi, iar bombardamentul aerian anglo-american asupra Dresdei între 135 şi 150.000 de morţi. Dar de Dresda nu vorbeşte nimeni. De ce? Evident, bomba de la Hiroşima deschidea omenirii o eră nouă, era atomică. Puterea ei era înfiorătoare, pe când bombardamentul Dresdei era făcut cu avioane şi bombe ordinare şi ţinut (cu grijă şi cu ruşine, probabil) ascuns opiniei publice. Sute de articole, de cărţi şi multe filme s-au ocupat de bombardarea Hiroşimei, dar bombardamentul Dresdei rămâne un detaliu fără importanţă. Aşa să fie oare?

Să examinăm pe scurt bombardarea oraşelor Hiroşima şi Nagasaki şi să vedem dacă era necesară utilizarea bombei atomice pentru capitularea Japoniei. Să începem cu iniţierea şi fabricarea acestor bombe.

BUMERANGUL POLITICII ANTISEMITE A LUI HITLER

Mari savanți din diferite țări, ca Franța, Germania, Anglia etc. lucrau în laboratoare la fuziunea atomului. Prima fuziune reușită s-a realizat în Institutul Kaiser Wilhelm din Berlin, în 1938. Dar la acel institut, ca și la alte mari Universități germane erau mulți savanți, fizicieni de origine israelită, care, din cauza politicii antisemite a lui Hitler, au fugit în Anglia și Statele Unite. Așa au fost, spre exemplu, Enrico Fermi, Leo Szilard, Fuchs ș.a. Așa se explică, probabil, faptul că Hitler s-a concentrat la Penemunde asupra altor arme secrete, neglijând pe cea atomică, mai ales după bombardarea a către Englezi a Uzinei «de apă grea» din Norvegia. Ministrul german Speek scrie în memoriile sale, la pag. 328, că Hitler a renunțat din 1942 să o fabrice. În tot cazul, savanții israeliți din exil, în frunte cu Leo Szilard, l-au convins pe Einstein, să scrie o scrisoare lui Roosevelt, la 2 august 1939, prin care-i arăta imensele avantaje militare și civile ale fuziunii atomice și-l ruga să se ocupe de ea.

Pentru a nu lăsa timp lui Hitler să aibă bomba atomică înaintea Aliaților, președintele Roosevelt numește, la 19 octombrie 1939, încă nefiind în război, o Comisiune atomică din care făcea parte și Leo Szilard, care se pune pe lucru.

Cum savanții britanici, în frunte cu Mai și Fuchs, erau destul de înaintați în cercetările lor, la 6 decembrie 1941 (înainte de Pearl Harbor) se decide unirea forțelor și fabricarea bombei atomice în comun, cu proiectul numit Manhattan, având ca șef pe generalul Leslie Groves. Laboratorul se înființează în deșertul Los Alamos, se aduce uraniu din Congo Belgian, se înființează uzine și laboratoare pe întregul teritoriu al Statelor Unite (cu unul important la Chicago) și, sub pecetea unui secret de mormânt, la 16 iulie 1945, se ajunge la explozia primei bombe experimentale, în deșertul din New Mexico.

Cei trei mari aliați - Truman, Churchill și Stalin - urmau să se întrunească în iulie, la Postdam. Întrucât Roosevelt murise între timp, Truman amână intenționat această conferință, pentru a avea rezultatul proiectatei explozii de la 16 iulie. De ce? Ca să-l impresioneze pe Stalin, să-l intimideze și să-l convingă să fie rezonabil. Dar când Truman comunică lui Stalin că ei posedă o bombă teribilă, tiranul din Kremlin dă din umeri și nu manifestă nici-un interes. De ce? Fiindcă Klaus Fuchs, fizicianul german fugit în Anglia, informa pe Ruși încă din 1942, când lucra la Harwell, în Anglia, cu Allen May, tot comunist și tot informator al Rușilor.

Stalin știa, dar vicepreședintele Statelor Unite nu știa de proiectul Manhattan, după cum nu știau nici șefii armatelor, generalii Eisenhower și Mac-Arthur. Dar Stalin știa și lucra și el la bombă, mai ales după război, cu concursul spionilor lui, a cetățenilor americani, Greenglass și soții Rosenberg, și al savanților englezi, patronați de numeroșii agenți secreți ai lui Stalin, din serviciile secrete, ca Philby, Mac Lean, Burgess etc.

Germania capitulase, Hitler se sinucisese în buncherul său, cu Eva Braun, dar războiul cu Japonia continua.

AVERTISMENTUL GENERALULUI MAC-ARTHUR

Dar să revenim un moment la Conferința de la Yalta din februarie 1945. Se știe că președintele Statelor Unite era muribund la Yalta, că el venea în cărucior de invalid la ședințe, ca Harry Hopkins, al său «aler ego» era bolnav de cancer la

stomac, se vedea pe targă. Adevăratul fac totum la Yalta a fost Alger Hiss, comunist american și om al lui Stalin. În ziua de 8 februarie 1945, la orele 15.30, (ședințele începeau la orele 16), Roosevelt vine în cărucior, împreună cu Averel Harriman, la apartamentul lui Stalin, să-i ceară să intre în război contra Japoniei. De reținut că, la Conferința de la Teheran din noiembrie 1943, Stalin s-a oferit să intre în război, după terminarea celui din Europa, fără să ceară absolut nimic.

De data aceasta, Roosevelt singur oferea lui Stalin controlul căilor ferate chineze, insulele Sakalin și Curile ale Japoniei și acces la Vladivostoc și Pearl Harbur. Stalin acceptă imediat, dar, văzându-l pe Roosevelt muribund, cere să se pună în scris aceste oferte, ceea ce președintele Statelor Unite face, fără a consulta pe nimeni. Churchill, ca un mielușel, semnează și el acest tratat ultra-secret.

Noul președinte Harry Truman a aflat de el numai după moartea lui Roosevelt, găsim-l aruncat printre hârtiile personale ale defunctului președinte, într-un seif cu timbrele ce-l pasionau. Șeful suprem al armatelor din Extremul Orient, generalul Mac-Arthur, a informat categoric și la timp pe Roosevelt, trimițându-i un memoriu de aproape 200 de pagini, pentru conferința de la Yalta, afirmând ca *el nu are nevoie de nici-o intervenție sovietică pentru a forța pe Japonezi să capituleze și că până atunci au fost trei tentative din partea lor de a capitula*. Dar Roosevelt, fără a se consulta cu ministrul de externe sau al armatei sau cu conducătorii congresului, singur și în secret, a semnat acest pact. Tot așa a făcut și cu nesocotita clauză a «capitulării necondiționate», ce a prelungit războiul cu doi ani.

Rezultatul? Americanii au bombardat Hiroșima la 6 august 1945, Stalin a intrat în război contra Japoniei (prin Manciuria Chinezilor) pe ziua de 8 august, a «luptat» șase zile, încheind - prin intermediul Elveției - armistițiul cu Japonezii, pe data de 14 august 1945. Pe lângă tot ce i-a oferit Roosevelt, Stalin a mai furat întreaga industrie a Manciuriei și în plus a înarmat pe Mao, contribuind la comunizarea Chinei. Bravo, președinte Roosevelt.

MAI TREBUIAU BOMBARDATE HIROȘIMA ȘI NAGASAKI?

Războiul cu Japonezii începuse să evolueze în favoarea Statelor Unite după bătălia de la Midway și cucerirea Filipinelor, și mai ales a insulelor Marianne ce permiteau bombardamentul întregii Japonii, inclusiv Tokio. Fortărețele sburătoare ale Americanilor - B 29 - au putut bombarda Tokio în noaptea de 9-19 martie 1945, utilizând bombe incendiare și de mare exploziv și au fost într-o singură noapte 83.793 morți.

Bomba de la Hiroșima a făcut numai 71.379 morți.

Generalul Mac-Arthur, care nu știa nimic de bomba atomică, considera că va trebui să debarce în Japonia în două etape: una în sud în noiembrie 1945 și a doua în fața orașului Tokio, în martie 1946. Marele general evalua la circa 30.000 pierderi aceste debarcări. Este de reținut că, înainte de lansarea bombelor, președintele Truman - ca șef suprem al armatei - a constituit o comisie de experți civili și militari, sub președinția ministrului de război Stimson, comisie care a dat *aviz favorabil pentru utilizarea bombei atomice*. (În realitate, Americanii nu aveau decât două bombe).

După ce Japonezii făcuseră greșeala de a ataca, la Pearl Harbur, este greu să condamni de președintele Truman că a voit să salveze viața soldaților săi și să

scurteze războiul. Cu atât mai mult cu cât el nu cunoștea tragicele consecințe ale radiației și soarta celor ce o suferă.

CAPITULAREA JAPONIEI

Până în anul 1868 poporul japonez trăise închis ca într-o scoică, într-o adevărată epocă de piatră, de ev mediu. Revoluția Meiji din 1868, cu samurarii în frunte i-a schimbat întreaga viață și în mai puțin de 50 de ani, acest popor înapoiat devine industrializat, comercial, deschis în afară, pentru a supraviețui și prospera. fiindcă poporul japonez, ce are astăzi 135.000.000 de locuitori, pe o suprafață de circa 320.000 mp și cu o densitate de aproape 400 de oameni pe kmp, avea nevoie de materii prime și de deșeuri pentru muncile lor grele. Răspândit în 1402 insule, cu 500 de cutremure pe an și cu numai 16% de teren arabil (șase milioane de hectare în total), pământul Japoniei nu îl putea hrăni și poporul n-ar fi putut supraviețui.

Roosevelt, ce dorea din tot dinadinsul războiul cu Germania și Japonia, era împiedicat să-l declanșeze din cauza Legii Neutralității Statelor Unite, dar a fost incitat când, printr-o greșeală politică, Japonezii au atacat Pearl Harbor, după care Roosevelt a refuzat să ridice embargoul pe care îl decretase.

Fără Pearl Harbor, Japonia putea lupta alături de Germania și soarta lor, a războiului și a lumii ar fi fost - poate - alta.

Înainte de a termina considerațiile asupra Hiroșimei, doresc să amintesc că primul camicaze, pilot aerian ce s-a aruncat cu avionul asupra portavionului Franklin, în 1944, era un tânăr amiral; că împăratul Hiro-Hito, partizan al capitulării, a avut de luptat cu o opoziție militară extraordinară, că după decizia sa de capitulare au urmat mii și mii de sinucideri, de hara-kirri.

Dar semnarea armistițiului-capitulare, pe ziua de 2 septembrie 1945, a adus Japonezilor un proconsul uman și înțelept, pe generalul Mac Arthur care, prin reforme profunde, a permis acestui popor persecutat de natură să devină unul din cele mai mari, pe plan industrial, economic, financiar și - mâine - pe plan militar.

Ca încheiere, un amănunt de ordin personal. Acum patru ani, am vizitat Japonia și am ajuns cu trenul în gara din Hiroșima. Acum 22 de ani, când am fost prima dată, nu o văzusem. Trenul, care e pe piloni, ne-a depus la la etajul patru al gării, de unde am avut posibilitatea să văd panorama orașului. Un oraș mare, cu imense clădiri, înalte și elegante, cu bulevarde largi, aliniate cu arbori uriași, cu parcuri pline de flori, cu trei fluvii ce traversează orașul, cu munți înverziți de păduri superbe de jur împrejur. În fața gării, o admirabilă fântână, în apa căreia dansau două fete, după muzica de flaut a unui băiat de vreo 12-13 ani. Statuia era în bronz aurit, de o frumusețe ce-ți taie respirația.

Pe locul unde a fost aruncată bomba, cu un diametru de aproape șase mii de metri, ardea o flacără eternă, în fața un imens bazin plin de lotus. Totul într-un parc imens, înflorit și plin de copii ce se jucau. Hiroșima, ce avea în 1945 200.000 locuitori, are astăzi un milion și jumătate. Viața continuă.

DISTRUGEREA INUTILA A DRESDEI

Dresda era unul din cele mai frumoase orașe din Europa și, poate, cel mai frumos din Germania. Era considerat Florența Germaniei și din cauza superbelor

sale muzee și monumente artistice. Fosta capitală a regatului de Saxe este așezată pe cele două brațe ale Elbei și este împărțită în orașul nou și în cel vechi. Am avut norocul să o vizitez pe îndelete în 1937, când, tânăr avocat făceam un voiaj de studii spre Paris, la Expoziția Universală de acolo. Era primul meu contact cu Germania și cu imensa bogăție artistică a Dresdei. Albert-platz, cu statuia lui August al II-lea, operă celebră a sculptorului Wiedeman din fața superbului teatru și, alături de Hotel de Ville, castelul regal, catedrala, bisericile ce-și înălțau rugile spre cer. Cele trei poduri peste Elba m-au impresionat profund, ele unind într-o singură simțire pe cei o jumătate de milion de rezidenți. Zwinger cu celebrul său muzeu și celelalte muzee adăposteau peste două mii cinci sute de tablouri, create de cele mai mari nume ale picturii universale, de la Madonna lui Raphael la Rembrandt, de la Van Dyke la Holbein, de la Corregio la Durrer. Aceasta era Dresda anilor 1937.

În timp ce căutam material pentru lucrările mele, printre documentele secrete ale arhivelor militare și politice de la Londra și Washington, am dat de informații ce ne fuseseră ascunse și am aflat că Dresda a fost bombardată în zilele de 13 și 14 februarie 1945, timp de 24 de ore, fără încetare, cu o flotă aeriană de 3200 bombardiere, câteva sute de avioane cu bombe incendiare; am aflat că Dresda a ars complet și că au fost cel puțin 135.000 morți. Și m-am întrebat: de ce? De ce a fost bombardat un oraș deschis, fără apărare militară și importanță strategică la 13 februarie 1945, când răzbiul cu Germania era virtualmente terminat? De ce această barbarie inutilă?

AL TREILEA REICH INTRASE ÎN AGONIE

La 13 februarie 1945, data bombardării Dresdei, Germania era la pământ. Rușii ocupaseră - grație unei tragice erori politice a României de la 23 august 1944 - întreaga Românie, Bulgaria, Jugoslavia, Ungaria și Austria. La nord, armistițiul cu Finlanda și ocuparea Țărilor baltice. În centru, Rușii avansau dincolo de Oder și Neisse și ajunseseră în fața Dresdei și a Berlinului.

Americanii depășiseră Elba, după bătălia de la Ardem; Englezii se aflau la Bremen, Hamburg; Francezii la Dunărea de jos, iar viforosul general american Patton traversase Bavaria, spre Alpi, și se afla în suburbiile Pragăi. Churchill știa - grație «enigmei», această mașină identică cu cea a marelui cartier general al lui Hitler - că Germania era la pământ, că șefii armatelor ce mai existau cereau capitularea. El știa că după atentatul contra lui Hitler de la 20 iulie 1944, peste cinci mii de militari și civili au fost asasinați. Churchill știa că mareșalii Rommel, Kluge, Kesselring, Wolff (care negociase capitularea cu Allen Dulles, la Berna) se «sinucisaseră» sau erau pe punctul de a fi arestați și asasinați, fiindcă cereau pacea. De la începutul războiului și până la sfârșitul lui, «enigma», miraculoasa mașină de spionaj a lui Churchill, îi spunea tot, absolut tot.

Atunci de ce bombardarea Dresdei, care ar fi fost ocupată oricum în 20-30 de zile de armatele lui Stalin?

Armatele germane ale lui Hitler mai existau numai în mintea lui nebună. Armata mareșalului SS Steiner se afla numai pe hârtie, ca și cea a generalului Wenk. Aviația lui Goering nu mai exista de mult. Armele secrete? Avioanele cu reacție nu aveau benzină și existau în număr limitat. Noul submarin? La ce bun? Debarcarea se făcuse. Armele V 1 și V 2 ale generalului Von Braun? Ele veneau de

la Penemunde și erau amenințate de înaintarea rusă. La ele lucrase ca inventator, de la prima oră, și Herman Obrecht de la Sighișoara.

De altfel, ele nu au făcut multe victime în Anglia. Distrugerii de case, da, dar morți și răniți, foarte puțini, față de numărul mare de V1 și V2 lansate. Istoricul Marcel Jullian afirma că de la 12 iunie la 31 august 1944 au fost lansate 5394 de V1 și V2, dar că numai 2400 au atins Londra; ele nu au făcut decât 5864 morți și 40.371 răniți.

Tragic, dar puțin, când ne gândim că bombardarea Hamburg-ului de la 27-28 iulie 1943 a făcut peste 50.000 de morți și peste 40.000 de răniți. Tragic, dar puțin, când comparăm cifrele date de cunoscutul istoric AJP Taylor, care spune că cifra totală a civililor morți în Anglia în timpul celui de al doilea război mondial este de 51.509, pe când în Germania a fost de 593.000 morți civili.

BOMBARDAMENTE PENTRU DEMORALIZAREA CIVILILOR

În primăvara lui 1940, când Hitler ataca pe frontul de apus, el întâmpina o rezistență armată la Rotterdam. A ordonat bombardarea orașului, care avea multe obiective militare, făcând circa 9000 de morți. Atacul a indignat întreaga lume, dar nu pe Churchill. Aceasta pentru a forța pe Hitler să bombardeze orașele engleze și reședințe civile, cu scopul de a indigna opinia publică americană și de a aduce războiul în Statele Unite.

În consecință, Churchill a atacat la 15 mai 1940 Berlinul și apoi, în fiecare noapte, alte orașe germane, la întâmplare. Evident, Hitler fu obligat să răspundă și începuse bătălia Angliei, pe care Englezii au câștigat-o.

La Casablanca, în ianuarie 1944, după cum se știe, Roosevelt și Churchill au decretat capitularea necondiționată, ceea ce a prelungit războiul cu doi ani.

Dar tot atunci s-a hotărât bombardarea orașelor germane de peste o sută de mii de locuitori, pentru demoralizarea populației, ca să se revolte. Istoricul David Irving arată, în lucrarea sa asupra acestui bombardament al Dresdei, că în perioada octombrie-decembrie 1944, 58% din bombardamentele anglo-americane în Germania au fost împotriva orașelor rezidențiale și fără obiective militare.

Concentrarea bombardamentelor asupra lor este ilustrată de statistica publicată de fostul ministru al industriei de război, Albert Speer, care dă (la pag. 757) parte din producția lunară de război din 1941, comparată cu cea din 1944:

	1941	1944
puști	133.000	307.000
pistoale-mitraliere	-	55.100
mitraliere	7.100	28.700
muniții	7.600.000	4.860.000
granade de mână	1.210.000	3.050.000
granade de pușcă	-	3.100.000
rachete	-	1.084.000.

La fel cu producția de tancuri, avioane și camioane, dar lipsea benzina, mai ales după capitularea necondiționată a României.

De reținut că ajutorul american dat Rușilor în timpul războiului a fost imens: 22.500 avioane, 13.800 tancuri, 700.000 de camioane, 11.000 de vagoane, 2.000 de locomotive, 2.500.000 tone de oțel și sute de mii de tone de metale rare: aluminiu, aramă, plumb etc. Din acestea, în fața celor 30 de divizii germane

improvizate, din copii și din bătrâni, neinstruiți și neînarmați cum trebuia, Stalin a atacat, la 12-14 ianuarie, în centru (în fața Dresdei și a Berlinului), cu 225 de divizii de infanterie, 22 de corpuri de armată blindată, ceea ce le-a permis să facă, în total, patru milioane de prizonieri germani, din care abia 30% au mai revenit în patrie.

După depoziția generalului Guderian, Germanii luptau 1 contra 11 la infanterie; 7 contra 1 ca tancuri; 20 contra 1 în artilerie și 20 contra 1 în aviație.

Churchill știa, prin «enigma», toate acestea, și că perspectiva capitulării era chestiune de zile. Deci, de ce a ordonat bombardarea Dresdei?

DISTRUGEREA DRESDEI

La 13 februarie 1945, când Dresda a fost incendiată, bombardată și distrusă, avea o populație de 630.000 ca rezidenți, sute de mii de refugiați ce fugeau în fața înaintării armatelor roșii și un număr important de lucrători străini și de prizonieri de război. Orașul nu avea nici apărare antiaeriană, nici aviație și nici o importanță militară specială. Puținele uzine ce mai rămăseseră erau în suburbia Dresdei.

Atacul era preparat și condus de Sir Arthur Harris, comandantul șef al escadrilelor de bombardament.

Acest ofițer excepțional, ce bombardase toate orașele Germaniei, a organizat bombardarea în trei etape: întâi flota aeriană de avioane cu bombe incendiare, în timpul zilei. Când întreaga Dresda ardea, aparatele Mosquito sburau jos și mitraliau pe pompieri și întreaga populație. Urmau apoi fortărețele sburătoare, cu enorme bombe, de o putere extraordinară, în cursul nopții, la lumina focului. La acest raid au participat 3200 de avioane, cu peste 550 de ieșiri, continuând pe un timp de 14 ore, fără încetare și Dresda - Florența Germaniei - a ars până la temelie.

MINCIUNA ȘI SECRET DE STAT

În Memoriile sale, lucrute și «doftorite» de opt profesori de la Oxford și Cambridge, Churchill menționează bombardarea Dresdei în două linii, ca un fapt divers.

Indignați de o asemenea barbarie, *inutilă la acest stadiu al războiului*, generalul Marshall și ministrul apărării Statelor Unite, Henry Stimson, au ordonat o anchetă, la 6 martie 1945. Dar de la Londra li s-a răspuns că bombardamentul a fost «cerut de Ruși». Celebrul istoric englez David Irving afirmă, la pag. 228 a lucrării sale, că aceasta era o minciună. De altfel, minciuna este evidentă. Dresda era destinată să rămână în zona sovietică și Rușii aveau tot interesul să o ia intactă.

A voit Churchill să o distrugă pentru a nu cădea intactă în mâna Rușilor? A voit el să marcheze, în Istorie, supremația britanică și furia lui personală? Sau a fost un act necugetat de barbarie, ce calcă în picioare Convenția din 1907 de la Haga, ce interzicea atacul orașelor deschise? Oricum Florența Germaniei a dispărut în flăcări și cenușă. Comandantului Arthur Harris i se ridică acum, la Londra, un monument, iar Churchill privește indiferent spre Dresda, din fața parlamentului britanic, fiindcă el a reușit să depășească ceea ce s-a întâmplat la Hiroșima. Dresda a avut 135.000 de morți, în timp ce Hiroșima a avut numai 83.793 morți.

MIȘCAREA MEMORANDISTA

de G. A. PORDEA

Primele decenii ale veacului al XIX-lea vesteau marea renaștere națională a tuturor Românilor. Școala istorică transilvană își dădea roadele stimulând, prin cultură și conștiința națională redeșteptată, rezistența activă în toate ținuturile românești greu încercate.

Bucovina fusese anexată în 1775 la țările coroanei de Habsburg, Basarabia cedată Rusiei prin pacea de la București (1812), Banatul supus colonizării masive cu Suabi, încă din timpul împăratului Carol VI. În Principatele subordonate Fanarioților, nemulțumirile și agitațiile sporeau treptat, pentru a da naștere unui puternic curent anti-grecesc, culminând în Muntenia cu revoluția olteanului Tudor Vladimirescu, în Moldova cu mișcarea similară a spătarului Sturdza din ținutul Neamțului, pornit «să izgonească numai decît pe tâlharii ceștia (Greci) din pământul nostru». În Marele Principat al Transilvaniei, tirania nemeșilor unguri devenea pentru Români tot mai apăsătoare.

Domniile naționale, instaurate la București și Iași în 1822 și întărite prin pacea de la Adrianopol, nu reușiseră încă să insenineze spiritele, să liniștească tulburările xenofobe, ca aceea - imitând *Eteria* - a «cârvunarilor» din mica boierime munteană, sau răsvrătirea împotriva Regulamentului organic a țăranilor din Săbăoanii Moldovei. Rivalitățile ruso-turce și expansionismul austriac continuau să se desfășoare cu o intensitate sporită peste Dacia românească încercuită, pângărită, stoarsă.

A doua jumătate a secolului va fi însă epoca marilor transformări politice, economice și sociale, într-o Europă care-și întreține supremația mondială. E era victoriană a «splendidei izolări», ilustrată de Gladstone și Disraeli, care cimentează considerabila putere economică și navală a Mării-Britanii. În Franța, Napoleon III își desfășoară fastuos întreprinderea de sprijin a tendințelor unioniste de peste tot, precum și o politică orientală corespunzând unei impetuoase expansiuni coloniale. Thiers, care reprimă Comuna, e urmat de autoritarul Mac-Mahon; însăși pierderea Alsaciei-Lorenei prin pacea de la Frankfurt, nu pare să afecteze prestigiul de care se bucură Republica a treia. Bismarck desăvârșește unitatea Germaniei, construindu-și cu măiestrie puternicul său sistem de alianțe, care va rezista până la neîndemănateca «Weltpolitik» a lui Wilhelm II. Cavour domină viața politică a peninsulei, pregătind joncțiunea provinciilor italiene.

În această configurație generală, Occidentul, strălucit reprezentant pe plan politic și diplomatic, mărturisește un interes tot mai viu pentru Răsărit, unde - în mijlocul «crizelor» ce se succed într-o cadență rapidă - îndârjește concurența între marile puteri; acestea își dispută preponderența asupra unui mozaic «inextricabil» de mici popoare menținute în diviziune, care însă luptă pentru independență și unitate. Intervenția occidentală va fi decisivă în organizarea unei noi structuri politice continentale.

După vâltoarea revoluționară, Transilvania autonomă pare chemată a urma o nouă orientare, fiind supusă - dimpreună cu Croația, Voivodina sârbească și Confiniile militare - conducerii directe a Habsburgilor. Guvernatorii Ardealului nu mai sunt Unguri: Wohlgemuth, Schwartzenberg, Liechtenstein, Folliot de Creneville. Veleitățile ungurești sunt contracarate sub regimul de autoritate și de centralizare al lui Bach.. Dar vigilența austriacă se circumscrie în realitate doar pe un plan politic-administrativ înalt. Pseudo-victime ale «represiunii» habsburgice, Ungurii umiliți dispun de suficientă libertate de acțiune locală pentru a se răsbuna pe Români, răsbunare ce îmbracă dublul aspect al pedepsirii lor pentru mișcarea revoluționară și al salvărdării unei hegemonii amenințate de tendințele de liberalizare.

Până la apariția Diplomei constituționale, timp de mai bine de zece ani, o vastă operație este întreprinsă de nobilii unguri pentru exproprierea Românilor posesori de pământuri odată «răscumpărate», despuiere organizată cu începere din 1854 de celebra «patentă urbanială» stabilind favoruri pe bază de drepturi feudale. Când nu sunt spoliați cu forța, țărani români sunt țarați în fața «judecății». Paralel cu protejgirea drepturilor țărânimii românești, una din realizările cele mai de valoare ale epocii va fi întemeierea, cu sprijinul mitropoliților Șaguna și Sterca-Șuluțiu, cât și a tuturor fruntașilor români, a «Asociației Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român» (*Astra*).

După epoca propriu-zis absolutistă, care ia sfârșit odată cu înlăturarea lui Bach în 1859, Austria inaugurează prin Goluchowsky perioada denumită a încercărilor constituționale, perioadă care va dura până la compromisul dualismului din 1867.

Diploma imperială din 20 octombrie 1860 este completată de «Constituția» lui Schmerling din 26 februarie 1861; ambele instrumente prevăd pe viitor un parlament unic la Viena, parlament ai cărui membri erau să fie desemnați de dietele *reprezentative* ale provinciilor. Pe baza a astfel de dispoziții, era firesc că Transilvania urma să fie reprezentată la Viena de deputați în majoritate români. O măsură atât de radicală trebuia deci să aibă repercursiuni fundamentale în viața publică a Principatului, - dacă nu ar fi fost de natură să suscite cea mai vie opoziție a nobilimei maghiare, amenințată a deveni pe viitor politicește minoritară. Pe de altă parte, sistemul feudal era atât de înrădăcinat în Ardeal, încât aplicarea pe teren a unui principiu liberal socotit «revoluționar» necesita o studiere aprofundată, pentru o judicioasă reglementare prealabilă.

O conferință mixtă fu întrunită în acest scop la Alba-Iulia, dar proporția între delegații români și unguri fiind menținută inechitabil, rezultatele ei fură negative. Urmară, din partea românească, demersuri la Viena și memorii înaintate atât împăratului cât și președintelui Consiliului, acțiuni care au accelerat convocarea acelei diete care urma, pentru întâia oară, să asigure justa preeminență românească.

Din nefericire însă, evoluția politicii internaționale împiedică prelungirea acestei situații oarecum favorabile. Bismarck găsi pretext în administrarea ducatului de Holstein, care revenea Austriei conform Convenției de la Gastein (1864), pentru a precipita un război care va sfârși prin dezastrul din 1866. Necesitatea în care se afla astfel Austria înfrântă de a se îndrepta înspre Ungaria și Balcani, iar pe

de altă parte alarma ce a constituit pentru Maghiari situația creată în Transilvania de dietele din 1863-1864, - au grăbit încheierea compromisului dualist, negociat de Beust, Deak și Apponyi.

Perioada al cărei preludiu îl constituie «Ausgleich»-ul aducea oarecari schimbări în politica europeană, contribuind - pe marginea obsesiei echilibrului continental - la gruparea progresivă a forțelor ce se vor înfrunta în 1914.

După realizarea definitivă a unității germane, Bismarck consolidează tratatul austro-german din 1879 cu înțelegerea celor trei împărați (1881) în care intră, pentru câțiva ani, țarul, apoi cu Tripla Alianță (1882), prin care Italia, inițiativa sa reală, își canalizează iritația față de ocuparea franceză a Tunisiei, asigurându-și totodată securitatea. Temând izolarea pe care tinde să i-o prepare «sistemul bismarckian», Franța își atrage prietenia Rusiei (tratatele politic și militar: 1891-1892), în așteptarea revirimentului englez care nu va mai întârzia și va conduce la Înțelegerea Cordială. Devenită o mare putere economică, Austro-Ungaria țintește spre cucerirea pietelor balcanice, îndreptându-se politicește definitiv spre Germania, după eșecul înregistrat în partajul de influențe cu Rusia, eșec care va întreține de-acum în mod permanent rivalitatea între Habsburgi și Romanovi.

În realitate, indicele deciziv al acestui gigantic joc politic-diplomatic și al evoluției istorice pe care o va determina, îl constituie în largă măsură «Chestiunea Orientului» adică ansamblul problemelor care se referă la Europa de Est, la Orientul Mijlociu și la Mediterana Răsăriteană, probleme care își au originea în sleirea progresivă a forțelor Imperiului Otoman, cu toate consecințele ce ar putea rezulta de pe urma prăbușirii inevitabile a acestui «om bolnav». Chestiunea Orientului privește deci, în mod principal, și poziția micilor popoare din Est, în plină redeșteptare națională și animate de voința de emancipare. În Transilvania, gândul Românilor se îndreaptă din ce în ce mai stăruitor și mai entuziast înspre «Țara» fraților liberi, care a realizat, după războiul Crimeii, primul nucleu al unității nemului și apoi independența sa.

Dualismul a modificat simțitor și poziția Transilvaniei, încorporată la Ungaria de-odată cu Slovacia, Croația-Slovenia și Fiume. (Banatul va fi anexat în 1873). Naționalitățile ajung sub o draconiană tutelă nemijlocită a Maghiarilor. Parlamentul din Budapesta numără 450 deputați aleși prin sufragiu censitar pe baza impozitului fonciar, dintre care 87% reprezintă marea proprietate și marele capital maghiar. Mișcarea socialistă progresează în Austria paralel cu industrializarea, în timp ce regimul feudal din Ungaria devine tot mai anacronic, față de noile concepții și forme pe care Statul le adoptă în Occident. Deăc, Eötvös, Andrassy, care guvernează până în 1875, când partidul lor va fuziona cu acela «liberal» al lui Tisza, - ar vrea să adoarmă într-o formă oarecare și pe Români, după exemplul celor concesionate în aparență Croaților prin amăgitorul «compromis» din 1868.

Președintele Consiliului ungar Lonyai Menyhert se adresează deci în 1872, în mod confidențial, mitropoliților români, formulând candida rugăminte de a-i comunica doleanțele românești. În conferința care se întruni consecutiv, ele fură rezumate de reprezentanții români astfel: «individualitatea națională» obținută prin următoarele mijloace: recunoașterea limbii române ca limbă oficială, votarea unei legi electorale noi uniformă pentru toate clasele sociale, accesul Românilor la

funcțiunile de Stat, libertatea confesiunilor românești și reciprocitatea de drepturi cu celelalte confesiuni, autonomia Bisericii române greco-catolice și a școlilor profesionale românești, dotarea clerului român din fondurile publice și subvenționarea de către Stat a școlilor românești lipsite de mijloace de existență. Declarându-se că acestea constituiau revendicările minime ale Românilor, solitudinea manifestată de stăpânirea maghiară rămase fără urmări. De altfel, cu începere din 1875, prin venirea la guvern a lui Coloman Tisza, politica de maghiarizare deveni excepțional de violentă și glasul Românilor fu înăbușit prin teroare.

Printre momentele înălțătoare din trecutul politic al poporului român, episodul înscris de mișcarea memorandistă este remarcabil; amintirea ce se leagă de procesul Memorandului rămâne - dincolo de limitele timpului - o mărturie vie a forțelor neamului.

În 1887 se implineau douăzeci de ani de la actul uniunii încheiat între Austria și Ungaria, act prin care aceasta din urmă anexase în mod forțat Transilvania, împotriva voinței exprimate a majorității absolute a populației provinciei. Douăzeci de ani în cursul cărora politica de desnaționalizare a elementului românesc se desfășurase tot mai violent, urmărind crearea unui Stat național maghiar, unitar din punct de vedere etnic. Intoleranța și asuprirea din partea guvernului din Budapesta trebuiau să fie pe măsura absurdității obiectivului urmărit.

Față de regimul vitreg căruia Ardelenii erau astfel supuși, Conferința națională din Sibiu hotărî în acel an a se redacta un memoriu, spre a fi înaintat împăratului Francisc-Iosif, memoriu prin care «factorul suprem» în Stat urma să fie informat asupra despotismului maghiar, a măsurilor sale riguroase și a profunde nemulțumiri ce domnea în sânul comunității românești. Redactarea acestui memoriu («Memorandul») fu încredințată lui Iuliu Coroianu, care își îndeplini misiunea la data de 9 mai 1889. O comisiune fu atunci numită, compusă din Brote, Lucaciu, Mureșanu, Negruțiu, Onciu și Pop de Băsești, pentru a examina textul lui Coroianu, paragraf cu paragraf, și a-i da o formă definitivă. Un an mai târziu, Conferința națională din octombrie 1890 îl aprobă în unanimitate.

Totuși, prezentarea Memorandului la Viena fu amânată, în așteptarea de «timpuri mai oportune». Indeciziunea se datora scrupulelor excesive ale bătrânului Vincentiu Babeș, președinte al Conferinței, care fu, în sfârșit, constrâns a se retrage la începutul anului 1892, pentru a ceda locul lui Ioan Rațiu. Următoarea Conferință națională decise - odată cu continuarea pasivității parlamentare - prezentarea Memorandului. Tipărirea textului se execută în tipografia ziarului «Tribuna» din Sibiu, în limbile română, germană și maghiară, în cinci mii exemplare pe 23 pagini format in-quarto.

În introducerea sa, documentul insistă asupra ilegalității dietei maghiare din Cluj (1865), care votase anexarea Transilvaniei, asupra impopularității regimului ungar și a degradanțelor sale mijloace de guvernare, precum și asupra ofensei permanente ce se făcea sentimentului național românesc. Urmău o analiză strânsă și completă a situației create de legislația de excepție impusă Românilor și un scurt rezumat al doleanțelor lor politice, culturale, religioase și economice. Acestea denunțau, rând pe rând: în prim loc legea electorală (diferită de cea existentă în

Ungaria), al cărei sistem censitar împiedeca atât consultarea cât și reprezentarea elementului românesc, și grație căreia repartizarea artificială inechitabilă a circumscriptiilor electorale favoriza pe Unguri; aceștia dispuneau într-adevăr de un deputat pentru 5.000 locuitori, pe câtă vreme Românii puteau alege - în cazul cel mai bun - un deputat revenind la 50.000 locuitori. Apoi, legea denumită «pentru egala îndreptățire a naționalităților», care se sprijinea, ca axiomă paralogistică, pe ficțiunea națiunii maghiare «unitare», decretând limba maghiară oficială și înlăturând în practică pe Români din administrație, din consiliile județene și municipale. Mai departe, legea presei, preconizând măsuri draconiene aplicabile publicațiilor românești. Și, în sfârșit, acest adevărat act de acuzație consemna: faptul că guvernul maghiar nu întreținea nici o școală românească, faptul că regimul nu respecta sub nici o formă autonomia confesională, faptul că politica agrară nedreptătea pe Români, țărani fiind jefuiți de pământul lor de către magnații unguri, - și protesta, de asemenea, împotriva lipsei de legi relative la dreptul de asociere și întrunire, regimul acestora fiind impus în mod arbitrar de către autoritățile județene de la caz la caz. Față de această situație, «Românii - spuneau autorii - au *datoria* de a nu contribui la consolidarea unui Stat vizând propria lor exterminare». În încheiere, o nuanțată reamintire a veritabilei funcțiuni a șefului Statului, abia ascunzând un sever avertisment în acești termeni: «*Românii... se simt constrânși a declara că și-au pierdut încrederea în regimul maghiar și parlamentarismul său. Ei cred că asanarea nu o pot spera decât prin intervenția factorului suprem - Coroana*», care reprezintă cele mai înalte interese de Stat».

Redactat într-un stil sobru, lipsit de pasiune, dar cât se poate de ferm, textul înfățișează o înaltă concepție politică și morală, și un profund simțământ de demnitate omenească și națională.

Memorandul era adresat «*către Majestatea Sa Imperială și Regală Apostolică Francisc-Iosif I, Împărat al Austriei, Rege apostolic al Ungariei, Rege al Boemiei, Dalmației, Slavoniei, Galiției, Lodomeriei și Iliriei, Mare Duce al Cracoviei, Duce al Lorenei, Duce al Salisburgului, Stiriei, Carintiei, Carniolei, Bucovinei, Sileziei Superioare și Inferioare, Mare Principe al Transilvaniei, Marc-graf al Moraviei, Comite Princiar al Augsburgului și Tirolului, etc.etc*». Era datat: Sibiu, 26 martie 1892, și purta următoarele semnături ale celor ce formau «Comitetul Adunării generale a reprezentanților alegătorilor români din Transilvania și Ungaria»: Ioan Rațiu, președinte, Gheorghe Pop de Băsești și Eugen Brote, vice-președinți, Vasile Lucaciu, secretar-general, și Septimiu Albini, secretar; membri: Patriciu Barbu, Daniel Barcianu, Dimitrie Comșa, Iuliu Coroianu, Nicolae Cristea, Gherasim Domide, Ion Duma, Theodor Mihali, Ion Munteanu, Rubin Pațiția, Vasile Rațiu, Dionisie Roman, Nicolae Roman, Aurel Suci, Gavril Tripon și Mihai Veliciu.

Pentru prezentarea Memorandului la curtea imperială, Comitetul Central al Partidului fixă ziua de duminică 29 mai, dată la care deputația se compunea din peste trei sute de români, veniți cu entuziasm la Viena din toate unghiurile Transilvaniei.

Delegația română fu primită într-o atmosferă de sărbătoare, de mulți deputați austriaci, care îi înlesniră primele întruniri ținute la primărie și în sala «Elterlein», în ciuda unei neîndemânatece intervenții a poliției. Fermentă un anumit antagonism

existau, față de Maghiari, și în sânul grupurilor Saxonilor, antagonism care avea să conducă, spre sfârșitul veacului, la mișcarea «Sașilor Verzi», preconizând o colaborare româno-germană îndreptată contra Budapestei. Astfel se înțeleg cuvintele de bun-venit, urările și cordialitatea demonstrate de deputații austrieci, mergând până la declarațiile doctorului Karl Lueger, prin care acesta mărturisea că «inima lui era alături de cei nedreptățiți».

Studentii români, cehi și sârbi, aflați în Viena, se alăturară cu elan manifestațiilor delegației ardeleni și ținură diverse întruniri în *Prater*, subliniind solidaritatea slavo-română împotriva opresiunii maghiare. Sute de mesagii de simpatie, telegrame de adeviere, de admirație și încurajare, soseau la adresa Comitetului român al Memorandului, din Transilvania, din România liberă, din capitalele țărilor latine și din America. În mod brusc, ceea ce printr-o prismă deformată putea să apară ca un complot himeric al câtorva răsvrățiți, se transformă pentru toți observatorii atenți în ceea ce mișcarea era în realitate: o înălțătoare și puternică manifestare de vitalitate a unui popor care, conștient de drepturile sale imprescriptibile pe pământul strămoșesc, refuza să se plece în fața arbitrarului, asumând responsabilitățile ce îi incumbau.

În acest climat general, membrii Comitetului se prezentară la *Hofburg*, pentru a înmâna Memorandul direct împăratului.

În afară de îngrijorarea cu care afirmarea impunătoare a naționalismului românesc o declanșase la Budapesta ca și la Viena, momentul pentru acest demers se arăta «delicat», pregătirile fiind în curs în ambele capitale pentru sărbătorirea unui sfert de veac de la încoronarea împăratului ca rege al Ungariei (dualismul: 1867). Membrii Comitetului român fură deci primiți cu o politete glacială - neputincioasă de a ascunde nervozitatea de ordin politic - de către șeful cancelariei imperiale, Consilierul baron von Braun, care îi informă de imposibilitatea unei audiențe imediate și îndeplini formalitatea primirii plicului sigilat al cărui purtători erau. Punerea în scenă a acestui «epilog» fusese decisă anterior: guvernul din Budapesta trimisese, încă din 23 mai, un memoriu confidențial, împăratului, prin care sugera respingerea *de plano* a Memorandului și refuzul primirii delegației române, «compusă din iredențiști turbulenți care urmăresc sdruncinarea temeliiilor dualismului». Baronul Dezideriu Banffy venise personal la Viena pentru a interveni în același sens. De altfel, pentru a zădărnici acțiunea românească, nimic nu fusese omis, autoritățile ungare înscenând în același timp împotriva lui Lucaciu - căruia îi fusese încredințată organizarea deplasării deputației la Viena - un proces de «calomniere publică a guvernului», care îi adusese suspendarea din postul său de preot al bisericii din Sisești.

Cu sigiliile intacte, plicul conținând Memorandul fu deci remis de von Braun, prin ministrul Szögyeni, președintelui Consiliului Szapary, care la rândul său îl trimise, prin ministrul de Interne, prefectului de Turda, cu ordinul de a-l restitui intact președintelui Partidului Național Român.

Acest refuz vexatoriu și eșecul înregistrat fură denumite «palma de la Viena», care - după cum scrie Ioan Lupăș - fu asemănată «cu palma pe care o primise Asan când s-a prezentat la curtea împăratului bizantin Isac Anghel, pentru a protesta - împreună cu fratele său Petru - împotriva asupririi Românilor din Sudul Dunării», și făcu să se nască speranța că «va determina pe cei ce o primiră să

procedeze întocmai ca frații Petru și Asan, care s-au întors în munți și au deslănțuit răcoala pentru scuturarea jugului celui de demult». Desnodământul avea să fie însă mai îndepărtat și mai anevoios.

Grosul delegației se înapoia în Transilvania, în vreme ce membrii Comitetului mai rămăseră câteva zile în capitala Austriei, unde ținură mai multe consfătuiri și o ședință pentru a redacta procesul verbal referitor la cele întâmplate.

Pentru cercurile guvernamentale din Budapesta, acțiunea românească nu putea fi trecută cu vederea, fără a periclita autoritatea și prestigiul Statului. Asupra mijloacelor coercitive, două teze se înfruntară: aceea «diplomatică» preconizând doar condamnarea proprietarului tipografiei din Sibiu care tipărise Memorandul, și aceea brutală care sugera acuzarea întregului Comitet al Partidului Național Român. Aceasta din urmă, conformă spiritului vindicativ al poporului maghiar, ieși biruitoare. Interpelările în Parlamentul din Budapesta fuseseră numeroase, referitor la «atentatul Românilor la forma constituțională a Statului, la integritatea sa teritorială și la instituțiile Ungariei»; acestea nu omiteau a face amintire de relațiile Ardelenilor cu România liberă și de Liga Culturală din București, care susținea mișcarea memorandistă.

Acțiunea judiciară fiind deci hotărâtă, pregătirea procesului fu destul de lungă. Ministrul de Justiție Szilagyfi fixă în sfârșit judecarea pentru data de 7 mai 1894.

La 5 mai, toți cei împlicinați se adunară la Sibiu; de-aci, după ce fură sărbătoriți de toată suflarea românească, ei plecară «in corpore» spre Cluj, unde avea loc procesul. Pe parcurs, în gări, Români veniră să salute pe viitorii martiri. La Cluj, atmosfera de sărbătoare se transformă într-o frenetică exaltare; mulțimea era purtătoare de flori formând culorile naționale românești, cu inscripția: «Totul pentru națiune»; studenții români intonară cântecul lui Mureșanu: «Deșteaptă-te, Române», și câteva incidente serioase se produsera cu jandarmii unguri. În dimineața următoare din zori, străzile Clujului fură împânzite de țărani români în straie de sărbătoare, veniți din dealul Feleacului și din Turda, din Mănăștur, Someșeni și Huedin, spre a manifesta, printr-o prezență tăcută, solidaritatea cu fruntașii lor.

Procesul avu loc în sala de festivități a «Redutei» (viitorul Cerc militar). Instanța în fața căreia compăreau Români era o Curte cu jurați, ilegală în Transilvania și înființată printr-un ordin ministerial. Președintele Curții era baronul Sigismund Szentkereszty, asistat de judecătorii Issekutz și Reinbold; acuzarea era susținută de primul-procuror Vita Sandor. Toți jurații erau Unguri. Apărarea fu încredințată la douăzeci de avocați români, în frunte cu Valeriu Branisce, Coriolan Brediceanu, Augustin Bunea și Ștefan Cicio-Pop. Presa străină era reprezentată prin numeroși ziariști din București și redactori de la ziare italiene, germane, cehe.

Din primele zile ale desbaterilor, tensiunea fu vie. Procurorul cerând Tribunalului să ordone utilizarea exclusivă a limbii maghiare, Români se împotrivară; interpretul ce fu numit deforma însă intenționat sensul cuvintelor, creând confuzii menite a deservi pe acuzați. Agitațiile depășeau incinta, apărătorii primind scrisori de amenințare. Excedați, aceștia declarară că erau puși în imposibilitate de a-și îndeplini misiunea și, în consecință, se retraseră. Prefectul

județului încercă, în mod confidențial, să obțină o amânare a procesului, dar acuzații refuzară.

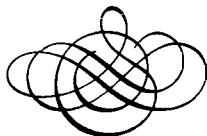
În ziua a cincisprezecea, după luarea interogatoriilor și după ce se dădu lectura în limba maghiară a textului Memorandului, președintele Ioan Rațiu își rosti cunoscuta cuvântare, pe care o încheia în acești termeni: «*Exclusivismul de rasă a declarat război de exterminare naționalității noastre. Ceea ce se discută aici este însăși existența poporului român. Dar existența unui popor nu se discută; ea se afirmă. Nu ne e în gând să dovedim că avem dreptul la existență... Nu putem decât să acuzăm în fața lumii civilizate sistemul asupra care tinde să ne răpească ceea ce un popor are mai scump: legea și limba... Noi nu suntem aici acuzați, suntem acuzatori. Să nu ne cereți să ne facem complici la acest simulacru de proces...*».

Sentința fu pronunțată la 25 mai 1894, după trei săptămâni de desbateri. Curtea de Jurați din Cluj condamnă pentru crimă de «naltă trădare» pe 14 acuzați la închisoare mergând de la cinci ani la două luni. Toți erau solidar ținuți să suporte cheltuielile procesului (8239 florini) și cele ale publicării sentinței în 13 ziare. Condamnații fură arestați în ziua de 25 iulie următor și întemnițați la Vacz și la Seghedin. În închisori, deținuții fură supuși unui regim foarte aspru, pe care îl atenuau doar mărturiile de simpatie și de încurajare ce le veneau de pretutindeni.

Răsunetul pe care l-a avut această sentință și urmările sale fu excepțional. La 1 iunie 1894, Academia Română redactă un apel, semnat de președintele ei, Ion Ghica, și de numeroși alți membri, apel care fu trimis instituțiilor de cultură din lumea întreagă; pe marginea faptelor petrecute, textul expunea esența chestiunii românești, pledând pentru abolirea persecuțiilor naționale și pentru unitatea poporului român. După 14 luni de viață penitenciară, principalii condamnați își părăsiră temnițele la 15 septembrie 1895, ca urmare la o măsură de «grațiere» a împăratului Francisc Iosif.

Mișcarea memorandistă definește o epocă, ideologia și tradițiile ei. În concepția și realizarea acestei acțiuni colective complexe, meritul revine - pe lângă calitățile personale ale executanților - unei identificări cu sufletul popular, produs al simțului patriotic și al spiritului de sacrificiu al naționaliștilor vremii.

Pe astfel de baze, lupta comună cu frații din România liberă își urma cursul. Congresul de la Berlin, care modificase condițiile păcii de la San-Stefano, recunoscuse independența și suveranitatea României în dreptul public. Prestigiul tânărului stat crescuse simțitor, după succesele de la Plevna, Grivița și Rahova, la care numeroși Români din Transilvania participaseră ei înșiși ca voluntari. Ardealul întreg vibra, de-a lungul acestui sfârșit de veac, sub semnul înviorător al garanțiilor de vremei mai bune ce veneau de peste Carpați.

LA LUGOJ CU SPIRIT EUROPEAN

Vizita doamnei Simona Toma la sediul Fundației Europene Drăgan din Milano este o bună ocazie pentru a avea știri din viața și activitatea sediului FED din localitatea de baștină a dlui prof. Iosif Constantin Drăgan.

- Stimată Doamnă Simona, prin intermediul memoriilor dlui J.C. Drăgan Lugojul este cunoscut ca centru cu vechi tradiții culturale. Vă rugăm să amintiți câteva nume cu care se mândrește orașul dv.

- Lugojul nu numai că a dat oameni de valoare, dar prin atmosfera umană și naturală a inspirat creații și atitudini. Amintim pe revoluționarii E. Murgu (1848) și V. Braniște (1918); în literatură: D. Tichindeal, V.V. Delamarina, L. Blaga, M. Cerna, A. Odeanu, R. Theodoru; în științe: A.D. Xenopol, A.C. Popovici, Șt. Odobleja, T. Vuia; în muzică: dinastia Brediceanu, T. Grozăvescu, Ioan Vidu.

- Ce instituții culturale mai de seamă își desfășoară în prezent activitatea la Lugoj?

- Instituțiile sunt aceleași ca peste tot: teatre, biblioteci, muzee, licee, școală de muzică, de balet și arte plastice, formații artistice care duc înainte în timp tradiția culturală a Lugojului. Anul acesta, 1992, trupa de teatru sărbătorește 75 de ani de activitate. Tot în acest an a avut loc a X-a ediție jubiliară a Festivalului Coral național «I. Vidu», ediție sponsorizată și de FED Lugoj. De asemenea, în acest an, corul «Invierea» al învățământului a susținut două turnee de succes în Franța și Finlanda.

- Ați amintit și sediul Fundației Europene Drăgan. De când activează și ce inițiative mai de seamă a luat pînă acum? Cum este considerată FED de către autorități și de populația locală?

- Până în decembrie 1989, FED Lugoj și-a desfășurat activitatea în ilegalitate, dar într-o formă sau alta a patronat simpozioane și mese rotunde, susținând, consecventă în idealurile sale, valorile românești în afirmare, cele insuficient cunoscute sau nerecunoscute, cum a fost cazul doctorului Ștefan Odobleja, realul părinte al ciberneticii moderne. Abia de la 13 aprilie 1990 FED Lugoj a intrat în legalitate, dobândind personalitate juridică și de atunci a început lupta pentru organizare. Intre timp au apărut și filialele FED de la Iași, Timișoara și București. Până acum am reușit să punem în funcțiune tipografia și să edităm un săptămânal numit «Redeșteptarea», ce se vrea al viitorului județ Severin, a cărui reședință a fost și sperăm să mai fie Lugojul. Nu am reușit să pregătim complet pentru funcționare viitorul post de Radio și TV.

Cum suntem văzuți de populație și autorități? Greu de spus, pentru că, vorba dlui profesor J.C. Drăgan, acum în România sunt mai puțini români și mai mulți politicieni. FED nu se ocupă de politică. Activitatea sa de a face cunoscută istoria reală a neamului prin editare de cărți, conferințe, articole de presă contravine unor interese ale partidelor și de aici unele atacuri. Dar populația vede corect lucrurile. Nu punem la socoteală pe cei ce invidiază pe dl profesor Drăgan.

O CARTE A NAȚIUNII

C. MICHAEL-TITUS

Ion Lăncrănjan, cunoscutul romancier român a scris o carte numită *Lostrîța* (Editura Albatros, 1990), o «cärticică» o numește dănsul, care povestește viața unei românce în anii trecutului de întunec. Nu este însă povestea unei femei, ci viața națiunii române, o viață afectată de atâtea complicate împrejurări, de atâtea suferințe din care a ieșit prin revoluția recentă, dar nu fără anumite consecințe. Toată filosofia politică și umană a acestei epopei naționale este numai vibrarea ce se produce în sufletul cititorului. Iată un scriitor român - care pare să fie primul din cele ce se știu în străinătate -care brodează, ca pe o canava de lacrimi și suferințe, viața unei ființe ce simbolizează viața națiunii.

O copilă de «origine nesănătoasă». De ce nu țara, de ce nu națiunea? Ea își vede tatăl trimis la închisoare și anii trec pentru ea și pentru mama ei, ca pentru toți, iar într-o zi tatăl se întoarce. Ea este acum femeie. Îl ascultă surprinsă că nu găsește la el dorința de răzbunare. Și omenia românească vorbește: «... E fără sens, în orice caz, să te răzbuni pe unii pentru ceea ce au făcut alții, să pui tu însuși în practică teoria luptei de clasă» (p. 7).

Această femeie inteligentă și frumoasă se găsește cu sufletul încărcat de dorința răzbunării, iar cuvintele tatălui ei încearcă să o readucă la omenie: «mai devreme sau mai târziu - cel ce nu știe să facă altceva decât să urască, un asemenea om devine în cele din urmă propriul său dușman!... Ura îi rosesse mai puternic pe unii oameni pe care îi știam bine, oameni buni, oameni frumoși - decât regimul propriu zis de detenție, care era

cumplit..., dar uite că ura e mai cumplită decât orice detenție» (p. 32).

Idei care fac parte din valorile morale tradiționale ale națiunii române, căci: «suferința născută din nedreptate nu-i afectează, să știi, decât pe cei slabi; pe cei buni, pe cei puternici îi întărește și mai mult, îi ajută să-și dezvolte toate potențele» (p. 8).

Este vorba de credința omului în supraviețuirea națiunii sale, credință care nu împiedică, în această carte, obiectivitatea istorică și politică: «fiindcă au avut și clasele dominante dinainte, vreme propriile lor căzături, de aceea au pierdut așa de ușor, pentru că nu au știut ce vor, așa cum nu știe astăzi mărețul Occident, în raport cu ofensiva din ce în ce mai feroce a comunismului» (p. 9).

Ura și dorința de răzbunare a femeii care suferise se găsește în fața unei credințe statornice în umanitate și în supraviețuirea cu orice preț a esențialului unei națiuni. Nici în fostul deținut politic și nici în femeia care vrea să utilizeze toată inteligența și farmecul ei feminin pentru a se răzbuna, cititorul nu va vedea eroi sau ființe extraordinare. Ceea ce se simte și se recunoaște în ei, prin generații, este națiunea cu suferința ei și cu posibilitățile ei de supraviețuire. Generația nouă, generația ei, găsește o justificare pentru ura din care sufletul i se hrănește: «Ura, dacă e îndreptățită, e sfântă, te face mai ferm, îți redă demnitatea, dacă ai pierdut-o!... Dacă n-ar fi ura aceasta, eu m-aș fi pierdut, aș fi devenit o ființă obscură și timorată, mi s-ar fi părut toată viața că trăiesc din mila altora și că e bine dacă sunt lăsată să trăiesc de către cei ce s-au instalat, singuri, ca stăpâni ai vieții!» (p. 32).

Cu aceste cuvinte răspunde Livia tatălui ei, dar ea nu întârzie să recunoască adevărul în spusele fostului deținut, deși continuă să se hrănească din ură: «Da, spusese ea, continuând să se poarte cum credea de cuviință, tuțu avea dreptate în ceea ce spunea: n-are rost să te consumi în arderi de prisos, ești sau devii rudimentar dacă stai tot timpul în

priză, dacă te uiți urât la toată lumea, dacă nu ieși nici o clipă din făgașul încrâncenării!... Nu are rost, într-adevăr, să te rupi de generația ta, să-i judeci pe toți, la grămadă, cum ne-au judecat ei pe noi, aceasta fiind greșala lor principală» (p. 33).

Cu toată această luciditate, ura nu poate face loc înțelepciunii propovăduită de fostul deținut politic, care aparține altei generații: «Ura nu dispăruse niciodată din sufletul ei, nici la doisprezece ani, nici la optsprezece ani, nici la douăzeci și patru, nici la treizeci și cinci de ani. Atâta doar că îmbrăca alte haine, concretizându-se nu o dată în gesturi de mare noblețe, dincolo de care stătea disprețul față de tot ce era «proletar și țărănist» (p. 41).

Făcând parte din noul sistem, chiar dacă îl urăște pentru că este sistemul întunericului, Livia se găsește încadrată, așa cum este întreaga națiune, într-o legalitate inventată de opresori, impostori ai istoriei. Este încadrată, dar fără să fi renunțat la ceea ce este esențial pentru ea: ura contra celor care au făcut inevitabilă această încadrare. Un securist care o cunoaște intim ajunge să exprime asupra acestei femei încadrate adevărul valabil pentru toți cei care au fost încadrați în mod inevitabil: «Tu ești o viperă, dar nu pentru că ești odraslă de burghez, ci pentru că te-ai ales așa cum te-ai ales din împrejurările vieții acesteia de azi, care e îngrozitor de complexă...» (p. 46).

Este adevărul fundamental pe care Ion Lăncrănjan ni-l dă asupra tragediei trăite de națiunea română, adevăr încă plin de consecințe pentru mulți ani, căci «viperă» nu va putea fi transformată de către o simplă liberare, cum n-a fost transformată de îndrăzneala Liviei, care în cele din urmă a început să vorbească și chiar să acționeze în sensul urei sale. În acel univers în care atâția puteau fi caracterizați cu cuvintele: «o face pe comunistul, cu toate că nu a crezut și nu crede în idee» (p. 64) erau multe «vipere» de toate nuanțele, împreună cu «toți dogmaticii și toți fanaticii» care «au luptat practic împotriva

socialismului, deși ziceau că îl apără» (p. 110).

În realitate, cine nu ura și cine nu voia să distrugă ceva sau o categorie de oameni? Livia nu este decât un simbol, un strălucit simbol, Era în fapt națiunea care, sub diverse forme - încadrare, colaborare, umilire, supunere - încerca să supraviețuiască și, pe cât posibil, să se răzbune sau, cel puțin, să se hrănească din ură.

Autorul ne arată acest sens al supraviețuirii în opinia unuia care, în felul lui, în parte laș în parte resemnat, încearcă să supraviețuiască, fiind conștient de tot și mai ales de faptul că supraviețuirea înseamnă a fi conștient de situația reală a țării: «luciditatea fiind singura armă eficientă în raporturile pe care le ai cu realitatea de azi, luciditatea și flexibilitatea, contrapunctul, punerea unui accent într-o anumită parte a lucrurilor, după ce ai pus accentul în altă parte» (p. 79).

Povestea Liviei este de fapt povestea acestei lucidități față de realitate, dublată de o flexibilitate care nu produce eroi, dar care poate duce și duce la supraviețuire. Această supraviețuire are însă un preț, de care Livia este perfect conștientă, descoperind că, după atâta efort, ura nu i-a adus nici o satisfacție, iar ea a plătit scump totul pentru că: «nu-ți poți bate joc de alții, indiferent dacă sunt sau nu troglodiți, decât așa: bătându-ți joc de tine însuși!» (p. 90).

Când Livia își face bilanțul inutilității luptei sale bazată pe ură cu scop de răzbunare, cititorul poate vedea viața unei persoane pe care înunericul a brodat urmele lui și care explică, chiar dacă în ochii unora nu justifică, o oarecare degradare morală a unei națiuni subjagate: «... ei sunt de vină pentru că sunt așa cum sunt, pentru că am ajuns în preajma eșecului când ar fi trebuit să fie pe culmile bucuriei! Din cauza lor, numai și numai din cauza lor, am trăit așa cum am trăit, decăzând câte puțin, fiindcă am decăzut! Dacă nu ar fi fost schimbările astea ale lor, dacă n-ar fi fost arestat tata, dacă n-aș fi văzut cu ochii mei cum decădea și se

tațifica mama, dacă n-aș fi fost împinsă eu însumi spre marginea vieții, numai și numai pe margine!, aș fi trecut prin viață ca o rândunică - într-adevăr mi-aș fi muiat aripa gândului în limpezimea azurului, aș fi sorbit, când îmi era sete, strop de rouă și nu venin! Așa am intrat, de fapt, în tumulturile acesteia, ca o rândunică! Iar acum sunt ca o cioară cu penele smulse, sunt ca o zdreanță pe care o aruncă uneori valurile pe câte un colț de stâncă. Zdreanță încă nu sunt, dar nici rândunică nu sunt și nici nu voi mai fi» (p. 91).

Acestea sunt adevărate lacrimi pe care le recunoaște orice cititor care cunoaște națiunea română. În ele sunt cuprinse dimensiunile tragice și înfiorătoare de ieri, cu toate consecințele lor.

Ceea ce este remarcabil în cartea aceasta este faptul că dureroasa înfrângere a unei națiuni nu este prezentată sub formă politizată, deși aproape în toate paginile politica își are locul ei. Autorul a știut să supună politica dimensiunilor umane și din toate cruzimile tiraniei de ieri nu a făcut decât obiecte de suferință umană în sens absolut psihic. Împreună cu autorul, cititorul reface condițiile în care nici-o degradare nu ar fi intervenit dacă nu ar fi fost decât suferințe umane. După ce-și face analiza profundă a degradării, Livia, în puține cuvinte, face rechizitoriul întunericului, unic în literatura contemporană, căci se menține în dimensiunile umane: «Realitatea de astăzi, având și această calitate aproape diabolică, îți oferă șansa de a o învinovăți, cum nu a făcut nici o altă societate, luându-ți, așadar, și posibilitatea de a te autoacuză și de a te autoanaliza, deposedându-te de tot ce e firesc. Fiindcă regretul și iubirea, ba chiar și ura, sunt sentimente omenești, normale, așa cum și omul e o ființă normală. Dacă trăiește în condiții normale, dacă nu-i sunt omorâți părinții, dacă nu e hărțuit în permanență, ceas de ceas și zi de zi! Dacă nu e atacat din toate părțile, de șablonizări și de uniformizări. Dacă nu e îndemnat, direct sau indirect, la ură și

vrășmășie. Dacă nu e împins în brațele revanșei, dacă nu i se spune mereu că e răămășiță a trecutului și că nu are ce căuta, nu în viitor, dar nici măcar în prezentul în care există de bine de rău, cu voia sau fără voia celor care au pus stăpânire pe viață, așa își închipuie ei, nenorociții, neobservând că sunt simple unelte ale subteranelor, ale celor mai sumbre și mai puternice subterane!» (p. 113).

În fața acestui rechizitoriu simplu, dar atât de uman și neîntâlnit în literatura suferințelor impuse de opresiune, numai tăcerea poate înlocui cu elocvență orice comentariu critic. Autorul a îndeplinit în această carte sau poveste pe care îndrăznesc să o numesc «romanța realității» în literatura română a eliberării, mai mult decât s-ar fi putut imagina. În viața unei femei el a pus esența omenei, așa cum a putut ea să fie, ca să ne aducă aminte de o națiune care a suferit și care mai moștenește încă această suferință.

Încă din prima pagină a cărții, autorul ne revelează visul poate speranța sa: trecând prin toate aceste valuri de durere, de umilire și degradare, națiunea va fi și ea ca Livia, care, integrată inevitabil în întuneric și în cătușele tembelilor, «încă nu-i iubea, bineînțeles, îi privea pe toți, ca un fel de îngăduință, ca o detașare care făcea parte integrantă din felul ei de a fi, datorită căruia trecuse - ca o lostriță - prin cele mai complicate împrejurări, ieșind teafără din toate, necunoscând în nici un fel gustul amar al vrășmășiei...» (p. 5).

Este, fără îndoială, ceea ce autorul dorește pentru națiunea crucificată ieri: să fi trecut prin toate ca o lostriță...

Terminând lectura, cititorul nu rămâne cu imaginea unei femei care, fiind inteligentă și frumoasă, nu cucerește prin nici o altă virtute specială, nu! El închide această carte cu imaginea națiunii în suflet și în vis, o națiune nu de eroi, ci de oameni care vor putea supraviețui, în ciuda a tot ce au pierdut, dar cu omenia care le mai rămâne.

DANUBIAN ACADEMIC SOCIETY OF AMERICA

G.C.S. BOX 1364, NEW YORK, N.Y. 10163-1364. TEL. (718) 266-2897

MESAJ PENTRU FORUMUL ROMANILOR SI AL ORIGINARILOR DIN ROMANIA

Popor român, cărturari și truditari cu brațele!

Sub numele de Dacia, România a existat din antichitate. Astfel, poporul român a crescut odată cu celelalte popoare europene, odată cu civilizația occidentală a cărei avangardă a fost în Europa de Est. Născut aici creștin, poporul român a primit apoi îndemnul ortodox de la Constantinopol (Bizanț).

Inteligent și capabil, poporul român a știut să țină piept ocupantului păgân timp de secole; iar când ideile noi ale sec. XIX au determinat emanciparea tuturor, poporul român s'a aflat din nou în avangarda Europei Orientale.

Dumnezeu și istoria au vrut ca același popor român să aibe curajul de a se rupe cu sânge și lacrimi din lunga noapte a martiriului său, exemplu unic în această parte a lumii. Cu mâinile goale, având ca arme doar credința sa și vitejia, acest mare popor a știut să se scuture de tirani și de regimul impus de ei.

Acum, ceasul armoniei naționale și al reconstrucției a venit. Cântecul de sirenă ale reprezentanților caduci ai trecutului mort nu trebuie să vă distrage de la calea dreaptă - la capătul căreia veți găsi reînvierea unei Români Mari, fericită, prosperă și reîntregită în frontierele ei istorice.

Apelul la istorie și la simbolurile ei va permite apariția unui simbol modern, acela al instituțiilor și oamenilor care, adăpându-se din trecutul îndepărtat, clădesc cu toți împreună un viitor prestigios. În acest sens, Forumul Romanilor și al originarilor din România este un simbol al colaborării tuturor Românilor de toate nuanțele. Aceasta e prioritatea momentului. Ea a fost înțeleasă admirabil de Fundația Culturală Română: strângerea la un loc a Românilor pe deasupra tuturor regimurilor politice trecătoare, pe deasupra urei pe care timpul o atenuază, pe deasupra jignirilor care se iartă.

Români, aduceți-vă aminte de marii voștri strămosi și purcedeți aidoma lor la refacerea drumului vostru glorios atât de tragic întrerupt timp de o jumătate de secol. Uniți-vă! Dumnezeu să vă aibe în paza lui. Trăiasca România!

Alexis de Anjou de Bourbon-Condé
Membru de Onoare D.A.S.A.

Madrid, 30 Mar.1992

DISTRUGEREA CULTURII ȘI ȘTIINȚEI ROMANEȘTI

Profesorul și academicianul Doctor Liviu Popovici, care timp de 30 de ani a promovat cultura și știința românească în Universitatea din Târgu Mureș, a fost înlăturat de unul din protejații Elenei Ceaușescu, un comunist aprig, care după ce a fost numit rector a epurat tot ce era valoare românească și, cu ajutorul comunității maghiare, a numit oamenii săi. Faptul este de o gravitate deosebită, așa cum reiese din scrisoarea Profesorului Liviu Popovici, pe care o publicăm mai jos.

Subsemnatul profesor universitar Dr. Docent Popovici Liviu, membru titular al Academiei de Științe Medicale, profesor de neurologie la Universitatea de Medicină și Farmacie din Tg Mureș, director al Institutului de Sănătate Publică și Cercetări Medicale al Academiei de Științe Medicale, mă adresez dumneavoastră cu rugămintea de a alerta opinia publică internațională și organizațiile medicale și științifice internaționale asupra actelor de impostură, carierism, denigrare și distrugere a școlilor medicale românești și a științei din Târgu Mureș pe care le practică din oportunism domnul rector al Universității de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, Pascu Ion. Astfel, acest carierist obraznic, oportunist provenit dintr-o familie de foști securiști a făcut o scandaloasă carieră politică, deținând, timp de 15 ani, cele mai înalte funcții de partid, în senatul universitar și conducerea Universității de Medicină din Târgu Mureș în timpul odioasei dictaturi ceaușiste. În ultimul an (1989) al acestei dictaturi a fost numit chiar de către sinistra dictatoare Elena Ceaușescu (și cabinetul 2 al Comitetului Central Comunist) în funcția de rector, fiind și în biroul Comitetului Județean de partid comunist. Bineînțeles că a organizat și rușinosul miting local de solidaritate cu odioasa dictatură din 21 decembrie 1989 și a făcut parte din comandamentul județean de reprimare din timpul revoluției.

Culmea este că după revoluție, acest cameleon nerușinat a izbutit să se vopsească politic și cu demagogică abilitate a indus în eroare și a manevrat masa de cadre didactice și studenți, reușind ca în 1990 să fie ales (culmea oportunismului nomenclaturist) rector al acestei Universități. De atunci a promovat numeroși foști secretari de partid și foști securiști pe funcții didactice de profesori, conferențieri și șefi de lucrări, el însuși ajungând (fără merite profesionale, terfelind adevăratele valori) profesor universitar și conducător de doctorat. Ceea ce este mai grav și pentru care ne adresăm la Dumneavoastră este o cumplită campanie de pensionări și scoateri din funcții a unor cadre didactice și științifice valoroase, pentru a promova în locul acestora pe foștii săi ciraci politici comuniști, pe familia și rudele sale. În cursul anului 1991, a scos forțat la pensie (profitând de autonomia universitară și de un senat bine selectat și ales prin fraudă, format în majoritate tot din vechi comuniști și nulități profesionale) 13 profesori și conferențieri universitari, marea lor majoritate fiind mari somități ale medicinei și științei din România,

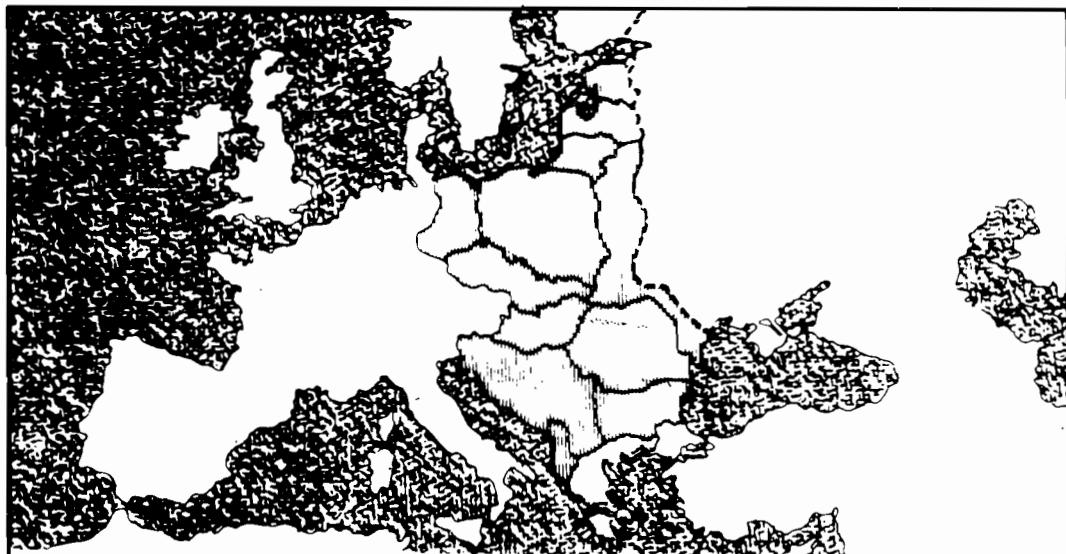
binecunoscuți și apreciați în țară și în străinătate. Scandalul a fost uriaș, declanșând o mare dezaprobare, atât în țară cât și în străinătate. Cu toate protestele adresate Ministerului Învățământului, publicate și în numeroase gazete de largă circulație din țară, conducerile Ministerului Învățământului și Sănătății și din Universitatea de Medicină Târgu Mureș au rămas total indiferente. Mai mult, foștii ceaușiști din Universitatea de Medicină și Farmacie s-a dedat la jigniri, calomnii și alte demagogice insulte.

Subsemnatul încă nu am împlinit vârsta de 65 de ani și deși ajung la această vârstă abia în anul 1992, rectorul fost comunist nomenclaturist Pascu Ion și-a anunțat deja intenția să mă scoată la pensie încă în cursul anului universitar care urmează, pentru a-mi lua și șefia de catedră și a clinicii de Neurologie pe care o conduc. Se știe însă că în toate țările lumii profesorii universitari membri ai Academiei de Științe Medicale sunt menținuți la catedră până la vârsta de 70 de ani, cu atât mai mult atunci când aceștia sunt șefi și creatori de școli medicale. Ori, subsemnatul am creat cea mai puternică școală de Neurologie din România postbelică și sunt bine cunoscut în țară și străinătate pentru cele peste 30 de tratate și monografii și pentru cele aproape 500 de lucrări științifice publicate în țară și străinătate (Franța, Elveția, Germania, Anglia, Italia, Israel, Japonia, SUA și alte țări).

Vă rugăm să binevoiiți să faceți cunoscut în întreaga lume protestul meu față de această imensă nedreptate care se pune la cale de către acest comunist care nu are ce căuta nici ca rector și nici chiar în învățământul superior românesc din România post revoluționară. Doresc ca toate Academii de Științe Medicale și toate Universitățile din lume să știe cum în România se permite încă unui rector comunist, fost mare nomenclaturist, să taie și să spânzure cu nerușinare, mai rău ca pe vremea odiosului dictator. Vă mai rog să difuzați (...) în întreaga lume că în fața acestor abuzuri eu voi declara greva foamei. Acest gest disperat al meu sunt convins că va stârni nedumerirea și indignarea tuturor cercetătorilor din neurologia, neurofiziologia, electroencefalografia și din societățile internaționale de cercetare a somnului, care mă cunosc din sutele mele de lucrări prezentate la zeci de congrese internaționale și publicate în întreaga lume. Eu puteam să rămân în străinătate de multe ori și să-mi asigur o carieră științifică mult mai strălucită ca în România, precum și un trai mult mai îmbelșugat, dar am considerat că trebuie să fiu patriot și am rămas în această țară pentru a trudi pentru învățământul și știința românească. Nu accept, ca atare, sfidarea comunistă a domnului rector Pascu, care a făcut cariera politică în timpul dictaturii comuniste, iar acum distruge învățământul și știința.

Profesor Dr. Docent LIVIU POPOVICIU

Moscova, 9 Octombrie 1944

"Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: "Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și "fifty-fifty" cu voi în Jugoslavia?" În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

"Cel de al doilea război mondial"

- Memorii

CUPRINSUL

N. Baciú, <i>Hiroșima, Hiroșima, dar Dresda ?</i>	1
G. A. Pordea, <i>Mișcarea memorandistă</i>	8
Simona Toma, <i>La Lugoj cu spirit european</i>	16
C. Michael-Titus, <i>O carte a națiunii</i>	18
Alexis de Anjou de Bourbon-Conde, <i>Mesaj pentru Forumul Românilor ...</i>	21
Liviu Popoviciu, <i>Distrugerea culturii și științei românești</i>	22